

„Praxe“ ve filosofii

Filosofie má k tzv. praxi hned několikerý vztah, neboť jde o různý typ vztahu: především je třeba hned na počátku uvést, že filosofie je svou „podstatou“ resp. svým „bytostným určením“ reflexí (a to kritickou reflexí); a reflexe se vždy vztahuje k nějaké praxi, ať už „fyzické“, anebo k „psychické“, eventuelně k jiné reflexi. Z toho už je ovšem patrné, že sám filosofický výkon (tj. filosofování) je praxí, byť myšlenkovou, filosofickou praxí. Protože však k bytostné povaze filosofie náleží také stálý zřetel k celku, je pro každou filosofii důležité, k jakým nejruznějším „praxím“ je schopno se vztahovat. Onen zřetel k celku je třeba chápat jako orientaci v onom celku, tj. v celku světa. Tento typ orientace nemusí nutně být založen na přímé „praxi“ ve všech směrech (už pro meze, jež jsou místně i časově člověku vždy uloženy), ale může být založen i na nepřímých informacích o příslušné praxi jiných lidí. Žádný člověk nemůže dělat všechno, ale měl by být obeznámen s tím, čím vším se zabývají jiní lidé a co dělají. Vedle reflexe vlastní praxe je tedy alespoň zprostředkovaně nezbytná i reflexe praxe druhých lidí (ta pak musí zejména být vždycky kritická). Filosof tedy nikdy nemůže a nesmí zůstat jen u reflexe myšlenkové praxe jiných filosofů (a tím méně jen u reflexe svého vlastního filosofování, což právě bez konfrontace s jinými mysliteli není dost možné), ale musí mít alespoň v některých důležitých směrech své vlastní „zkušenosti“ s praxí mimořádkovou, tj. s přímým kontaktem se skutečností kolem sebe. To má některé významné důsledky. Tak třeba univerzitní studium filosofie je nanejvýš nutno spojovat se studiem nějakého dalšího univerzitního oboru, neboť bez přímého (a ovšem reflektujícího) kontaktu s nějakým vědeckým oborem (a také bez příslušné kritické distance od něho) nemůže filosof své myšlení vybavit náležitou akribií a „vědeckou“ pečlivostí toho či onoho typu. Zvláště významné jsou však vlastní zkušenosti filosofa s jistými aktivitami, v nichž sice nikdy nedosáhne úrovně odborníků, ale v nichž si sám pro sebe ověří, do jaké míry takové odborníci mají schopnost a ochotu vidět svou činnost (praxi) v „pravém“ světle, nebo naopak do jaké míry jejich „odborná věda“ a „vědeckost“ vůbec degeneruje v pouhou techniku.

(Písek, 110425-1.)